

ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ

УДК 616.314-08:378.14

Т.О. Петрушанко, Л.Й. Островська, І.Ю. Попович

ЗНАЧЕННЯ ФАНТОМНИХ ЗАНЯТЬ У ФОРМУВАННІ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Вступ.

Сучасні процеси євроінтеграції вимагають від традиційної медичної освіти модернізації навчальних технологій і методів навчання. В умовах становлення ринкових відносин розглядається новий підхід до системи підготовки конкурентоспроможних стоматологічних кадрів міжнародного рівня або ж таких, які швидко могли б адаптуватися до соціально-економічних умов життя. Завдання, які сучасність ставить перед вищою медичною школою, спрямовані насамперед на підвищення якості професійної підготовки фахівців.

Питання про якість освіти було актуальним у всі часи. Сучасний освітній процес можна розглядати як інтелектуальну, творчу гру освіти і науки, яка реалізується через систему науково-методичних і педагогічних заходів. Особливо складним залишається стан клінічної стоматологічної підготовки студента, що є, на нашу думку, проблематичним питанням у роботі будь-якого ВНЗ. Неможливість відпрацювання практичних навичок спричиняє різке зниження мотиваційних моментів у їх вивченні. Тому не менш важливим напрямом у сфері вищої медичної освіти в наш час є необхідність значного посилення практичного аспекту підготовки майбутніх стоматологів за збереження достатнього рівня теоретичних знань.

Ефективність навчання багато в чому залежить від засвоєння і впровадження нових інтенсивних методів викладання, заснованих на новій ідеології, мотивації до пізнання, активної участі в процесі навчання самих студентів, усвідомлення ними ролі самопідготовки.

Важливу роль у підвищенні якості навчання відіграє самостійна робота студентів (СРС), значення якої весь час збільшується при переході на кредитно-модульну систему навчання. У широкому сенсі під самостійною роботою розуміють різноманітні види індивідуальної та колективної пізнавальної діяльності студентів, спрямованої на виконання завдань навчального, дослідницького

характеру із методичним супроводженням викладача, але без його участі [1].

Жодні знання, не підкріплені самостійною діяльністю, не можуть стати справжнім надбанням людини. Це одне з основоположних правил, на яких ґрунтується вся навчальна діяльність. Особливо значима роль самостійної роботи у вищій школі, де вона є найважливішим елементом навчального процесу [2].

Основна частина.

Цікавим способом організації позааудиторної СРС на кафедрі терапевтичної стоматології є проведення практичних фантомних занять у позаурочний час для особливо мотивованих студентів, метою проведення яких є вдосконалення практичних навичок, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю. Високопрофесійних фахівців необхідно готувати до безперервної освіти і самоосвіти, формувати потребу самостійно та регулярно відпрацьовувати навички, засвоювати знання і поповнювати їх, швидко орієнтуватися в потоці сучасної медичної і наукової інформації. Цього можна досягти лише шляхом самостійної роботи. Активна та цілеспрямована СРС можлива за наявності стійкої мотивації студента до виконання поставлених завдань. А одним із головних мотивів до отримання знань у студента-медика є підготовка до подальшої професійної діяльності, інтерес до майбутньої професії та бажання реалізуватися в ній [3].

У позааудиторний час СРС має базуватися на індивідуально-орієнтованому підході, що передбачає створення позитивного емоційного середовища на заняттях, поєднання групових та індивідуальних форм роботи студентів, але основним принципом у досягненні навчальної мети є контроль за результатами наукової діяльності з боку викладача [4]. На практичних заняттях на кафедрі терапевтичної стоматології ВДНЗУ «УМСА» позааудиторна СРС не регламентована в часі, проводиться в навчальній залі, в якій для кожного сту-

дента обладнане робоче місце залежно від теми заняття.

Натепер на кафедрі узгоджений такий перелік практичних фантомних занять, які проводяться в навчальному центрі кафедри терапевтичної стоматології: “Ізоляція операційного поля на стоматологічному терапевтичному прийомі”; “Базовий курс реставрації зубів”; “Базове ендодонтичне лікування”; “Використання універсального керамічного реставраційного матеріалу «CERAM X» для реставрації зубів”; “Художня реставрація фронтальних зубів”; “Художня реставрація бокових зубів”; “Пряма реставрація девітальних фронтальних зубів із використанням склопластикових штифтів”; “Вибілювання зубів”; “Ендодонтичне лікування з використанням нікельтитанових інструментів, ендомоторів та obturaції кореневих каналів із застосуванням гарячої конденсації гутаперчі”; “Адгезивні мостоподібні конструкції зубів”; “Адгезивне шинування рухомих зубів”; “Практична гігієна порожнини рота”; “Вектор-скейлінг та вектор-терапія”; “Ручний скейлінг”; “Закритий кюретаж”. Викладачі кафедри є організаторами та безпосередніми викладачами фантомних занять, тому вони зобов’язані володіти методологією організації СРС, організаторськими здібностями, мати достатню психологічну і професійну підготовку. При формуванні завдань СРС та її виконанні необхідно враховувати індивідуальні здібності студента, допомогти йому розкрити творчий потенціал, кращі якості як майбутнього фахівця [5].

Тематика проведення занять зумовлена цікавістю студентів 3-5 курсів стоматологічного факультету до вдосконалення своїх практичних навичок та теоретичних знань. Процес функціонування фантомного класу розроблявся та вдосконалювався протягом багатьох років. На сьогодні – це найбільш улюблена студентами форма науково-практичної роботи студента-медика. Це своєрідний “клуб цікавості”. З самого початку навчального року на лекціях і практичних заняттях наочно повідомляється про початок роботи навчального центру кафедри, особливості проведення фантомних занять для всіх охочих.

Такі заняття будуються за проблемним типом, що і зумовнює подальшу тактику самостійного розв’язання поставленого завдання особисто студентами: виділення проблеми та її формування – попередній етап (мультимедійна презентація лекції з наданням теоретичного матеріалу та визначенням головних практичних завдань); прийняття рішення - використання отриманих знань для відтворення практичної роботи. Суть процесу полягає в тому, що групі студентів пропонується клінічна ситуація. Протягом певного часу кожен учасник має представити максимально можливі результати своєї роботи, викладач проводить аналіз і відбір кращої роботи. Під час фантомних занять регламентована перерва – кава-брейк із проведенням дискусії учасників та викладача. Студенти мають можливість отримувати вичерпні відповіді викладача на будь-які питання з фаху, що їх цікавлять, обговорюють вирішення даної проблеми в

умовах сучасної стоматології, діляться враженнями. А викладач має можливість визначити інтелектуальний розвиток студентів, на практиці пов’язувати теоретичні та практичні вміння, які опановувались під час теоретичного розгляду матеріалу. У цей час не діють заборони і не даються ніякі оцінки. Особливо слід підкреслити важливість аналізу остаточного результату – виконаної практичної роботи з метою виявлення прогалів у знаннях та навичках, намітити шляхи їх усунення та визначити ступінь готовності майбутнього фахівця до самостійної практичної роботи.

Необхідно зазначити, що під час проведення позааудиторних практичних занять студенти використовують переважно реконструктивний та творчий рівні самостійної роботи. Проведення фантомних занять на кафедрі відбувається як самостійне вивчення та вдосконалення аудиторних тем і вдосконалення мануальних навичок, які є в основі навчального плану та навчальної програми з дисципліни. Методичне та практичне забезпечення виконання самостійної роботи на кафедрі ретельно організоване: роздрукування лекційного матеріалу, забезпечення кожного учасника повним індивідуальним стоматологічним набором (залежно від тематики заняття) із використанням нових інформаційних технологій, насамперед мультимедійних засобів, діагностичного та ендодонтичного інструментарію, фотополімерних матеріалів; демонстрація та робота з ендомоторами, наочність роботи із сучасними ультразвуковими апаратами для зняття зубних відкладень і т. д. для більш наочного та якісного подання матеріалу.

Отже, самостійна пізнавальна діяльність дає студенту змогу не тільки отримувати нові теоретичні знання, а й практично їх удосконалювати. Роль викладача в модернізованій системі навчання залишається такою ж важливою, як і раніше, але змінюються його основні функції: викладач не є тепер джерелом первинної змістової інформації, а лише організатором пізнавальної діяльності студентів. Він консулює і здійснює систематичний контроль позааудиторної СРС, орієнтує їх на будь-які види самостійної діяльності, на пріоритет діяльності дослідницького і творчого характеру.

Висновок.

Таким чином, досвід показує, що студенти-активісти практичних фантомних занять не залишаються непомітними у своїй подальшій професійній діяльності, як би вона не склалася. Позитивним моментом у процесі є залучення студентів у освітній процес та перетворення студента в його активного учасника.

Отже, фантомні навчання на кафедрі є актуальними, своєчасними та необхідними формами навчального процесу, які дозволяють підвищити ефективність підготовки лікаря-стоматолога. Студенти стикаються з ситуаціями, які зустрічаються в реальній практичній діяльності з усіма її проявами і складнощами, що вимагає від них творчого підходу і високоякісного вирішення проблеми.

Тому можемо впевнено стверджувати, що ак-

тивне введення в роботу кафедр навчання студентів у позааудиторний час у вигляді фантомних занять, майстер-класів значно підвищує якість практичної роботи студентів, надає впевненості майбутнім фахівцям. Робота фантомного класу кафедри терапевтичної стоматології дає можливість студентам залучатися до участі у внутрішньовишівських та всеукраїнських конкурсах із кращої практичної роботи зі спеціальності «Терапевтична стоматологія», наукової діяльності, що є ознакою сучасного освітнього процесу.

Література

1. Іваницька О.С. Досвід створення ефективної моделі навчального процесу на кафедрах стоматологічного профілю / О.С. Іваницька, О.В. Рибалов, І.О. Іваницький // Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю "Основні напрямки удосконалення підготовки медичних кафедр у сучасних умовах". – Полтава, 2015. – С. 97-98.
2. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / Т.І. Туркот. – К.: Кондор, 2011. – 628 с.
3. Мотивація самостійної роботи студентів як фактор підвищення якості знань студентів / В.І. Лупальцов, А.І. Ягнюк, І.А. Дехтярук [та ін.] // Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю "Реалізація закону України "Про вищу освіту" у вищій медичній та фармацевтичній освіті України". – Тернопіль: ТДМУ "Укрмедкнига", 2015. – С.334
4. Ткаченко М.М. Значення студентського наукового гуртка в системі освіти вищих медичних закладів / М.М. Ткаченко, Г.О. Романенко // Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю "Основні напрямки удосконалення підготовки медичних кафедр у сучасних умовах". – Полтава, 2015. – С. 389-390.
5. Поліпшення якості освіти студентів на кафедрі терапевтичної стоматології шляхом впровадження в традиційну систему навчання колективних інноваційних занять / Т.О. Петрушанко, Н.В. Гасюк, Е.В. Ніколішина [та ін.] // Світ біології та медицини. – Полтава, 2013. – №4 (42). – С. 136-138.

Стаття надійшла
17.02.2016 р.

Резюме

Наголошено на необхідності широкого впровадження педагогічних технологій, які б сприяли розвитку в студентів-медиків практичних навичок. Формування вмінь лікарів-стоматологів великою мірою визначається знанням теорії стоматології, набуттям особистого клінічного досвіду і постійним удосконаленням мануальних навичок.

Стаття присвячена питанням організації проведення практичних фантомних занять із основних розділів терапевтичної стоматології зі студентами стоматологічного факультету. Проаналізовано переваги та недоліки цієї системи в засвоєнні знань, умінь, відтворенні практичних навичок та розвитку клінічного мислення студентів.

Ключові слова: самостійна робота студентів, фантомні заняття, терапевтична стоматологія.

Резюме

Подчеркнута необходимость широкого внедрения педагогических технологий, способствующих развитию у студентов-медиков практических навыков. Формирование умений врачей-стоматологов во многом определяется знанием теории стоматологии, приобретением личного клинического опыта.

Статья посвящена вопросам организации проведения практических фантомных занятий по основным разделам терапевтической стоматологии со студентами стоматологического факультета. Проанализированы преимущества и недостатки этой системы в усвоении знаний, умений, воспроизведении практических навыков и развитии клинического мышления студентов.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, фантомные занятия, терапевтическая стоматология.

UDC 616.314-08:378.14

IMPORTANCE OF PHANTOM PRACTICAL TRAINING IN THE FORMATION OF PRACTICAL SKILLS OF FUTURE DENTISTS

Petrushanko T.O., Ostrovs'ka L.Y., Popovych I.Yu.

Ukrainian Medical Stomatological Academy, Poltava

Summary

The article has emphasized the need to search new educational technologies that facilitate the development of medical students' practical skills. Formation of practical skills is largely determined by knowledge of dentistry theory, the formation of personal clinical experience. This article is devoted to the organization of phantom practical sessions of the main sections of Therapeutic Dentistry students of dental faculty. There have been analyzed advantages and disadvantages of this system in the assimilation of knowledge, practical skills and development of clinical thinking of students.

An interesting way to organize extracurricular self-work of students at the Department of Therapeutic Dentistry of "UMSA" is a practical phantom class after basic education classes for motivated students, whose purpose is to improve practical skills related to future professional activities.

In extracurricular time self-work of students should be based on individual-oriented approach, which involves creating a positive emotional environment in the classroom, the combination of group and individual forms of education of the students, but the basic principle in achieving educational goals is to control the results of scientific work by the teacher. At the workshops at the Department of Therapeutic Dentistry of "UMSA" extracurricular self-work of students is not regulated in time, held in the training room, which is equipped for every student depending on the topic classes.

It should be noted that during extracurricular practical classes students use mainly reconstructive and creative level of independent work. Thus, independent cognitive activity gives people the opportunity not only to obtain new theoretical knowledge but also their almost perfect. The role of the teacher in the modernized education system remains as important as ever, but it has changed its basic functions: the teacher is not now the primary source of semantic information, but only the organizer of the students' studying. He consults and provides systematic monitoring of extracurricular self-work of students, encouraging them to any kind of independent activity, the priority of research and creative nature.

Key words: independent work of students, phantom sessions, Therapeutic Dentistry.